

ชุมชนนี้ ... เรื่องเพศ พูดได้

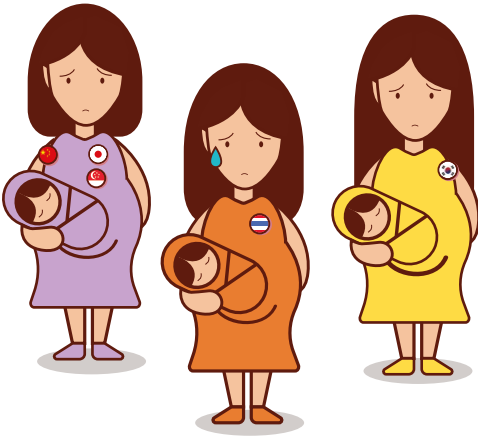

วัยรุ่นไทยอัตราการคลอดสูงเกินเกณฑ์ !

ประเทศญี่ปุ่น เกาหลี จีน
สิงคโปร์
มีอัตราการคลอดของวัยรุ่น
2-6 ราย ต่อ 1,000 คน

ประเทศในภูมิภาคเอเชีย
และแปซิฟิก
มีอัตราการคลอดของวัยรุ่น
35 ราย ต่อ 1,000 คน

ในขณะที่...ประเทศไทย
มีอัตราการคลอดของวัยรุ่น
อายุ 15-19 ปี
44.8 ราย ต่อ 1,000 คน

นอกจากนี้ยังพบปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นที่มีแนวโน้มสูงขึ้น การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย การทอดทิ้งทารก และคุณภาพของประชากรที่เกิดจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

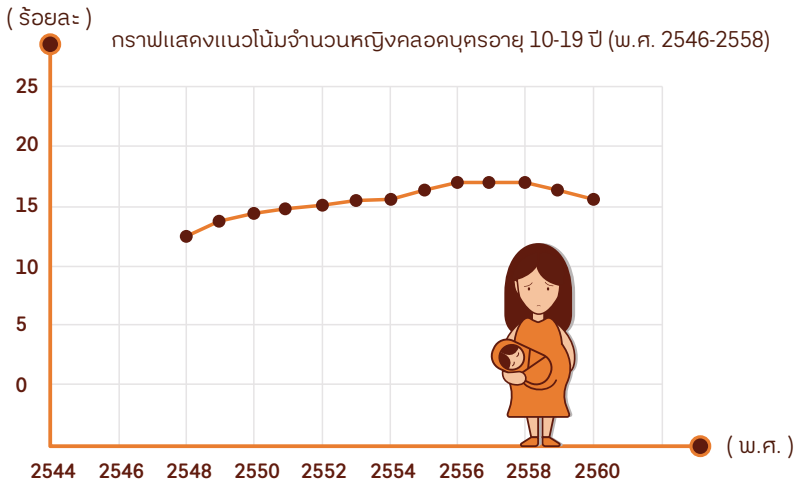
ที่มา : ข้อมูลสถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2558 โดยสำนักอนามัย การเจริญพันธุ์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ที่มาที่ไป

นับตั้งแต่ปี 2549 สำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ (สำนัก 2) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สนับสนุนแผนงานสร้างเสริมสุขภาพะทางเพศ พัฒนาแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา “เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย” ทั้งในด้านการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผ่านการผลักดันให้มีนโยบายหรือมาตรการในการควบคุมปัจจัยเสี่ยง ควบคู่กับการพัฒนาความรู้จากการศึกษาวิจัยและการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ การสานและสร้างเครือข่ายรณรงค์ร่วมกับการสื่อสารสร้างการรับรู้และขับเคลื่อนสังคม

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพะทางเพศ โดยมูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) มุ่งเน้นการสนับสนุนให้ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” สามารถสร้างชุมชนสุขภาพะทางเพศที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของตนเองได้อย่างแท้จริง ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาด้วยฐานข้อมูลและสถานการณ์ชุมชน กำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา ร่วมลงมือสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีชีวิตทางเพศที่ปลอดภัย ร่วมกับการกำหนดนโยบายท้องถิ่น โดยปัจจุบันมีการดำเนินงานพื้นที่ต้นแบบสร้างเสริมสุขภาพะทางเพศในชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 10 พื้นที่ และมีภาคีผู้นำการเปลี่ยนแปลงจำนวน 1,257 คนทั่วประเทศ

การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น !

แหล่งข้อมูล : สรุปข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2559

ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว และสังคม ทั้งในเรื่องของสุขภาพทั้งแม่และเด็ก การเสียโอกาสทางการศึกษา การทำแท้งและทอดทิ้งทารก ขาดการยอมรับจากสังคม นำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาอาชญากรรมตามมา ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ทั้งการสร้างทีมชุมชน (คณะทำงานเรื่องเพศในชุมชน) การทำงานป้องกันโดยการให้ความรู้และการช่วยเหลือ ควบคู่กับการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับเงื่อนไขและปัจจัยสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชนมีชีวิตที่เป็นสุขและปลอดภัย

สิ่งสำคัญในการทำงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ คือ การปรับมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีทัศนคติที่เอื้อต่อการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในด้านทัศนคติต่อเรื่องเพศ โดยเฉพาะแนวคิดที่ว่า **“เรื่องเพศไม่ใช่เรื่องส่วนตัวหรือเรื่องในครอบครัวเพียงอย่างเดียว”** และการสื่อสารเรื่องเพศ **“เชิงบวก”** เพื่อสร้างสังคมที่มีสุขภาวะทางเพศ

บทบาทของสสส. ต่อการขับเคลื่อน “การสร้างเสริมสุขภาพะทางเพศ

สสส. ทำหน้าที่ จุดประกาย กระตุ้น สาน และเสริมพลังให้คนในชุมชนและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่างได้มีส่วนร่วมในการออกแบบ วางแผน และดำเนินการเพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริมให้เกิดสุขภาพะทางเพศ โดยดำเนินการในรูปแบบไตรพลัง

สนับสนุนด้านความรู้ สนับสนุนการจัดการความรู้เรื่องเพศ ทั้งในด้านแนวคิด หลักการทำงาน และชุดความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นฐานในการดำเนินงานเรื่องเพศ รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้

การขับเคลื่อนทางสังคม เสริมสร้างการสร้างศักยภาพด้านสุขภาพะทางเพศ ให้คนในชุมชน เพื่อสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) ทั้งในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ รวมทั้งการสานพลังเครือข่ายผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดการขยายผล รวมทั้งการพัฒนาต่อยอดรูปแบบใหม่ๆ ในการดำเนินการ

เชื่อมฝายนโยบาย สนับสนุนและผลักดัน ให้เกิดนโยบายทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ เพื่อให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ต่อเนื่อง และยั่งยืน

แนวคิด 3 เหลี่ยมเขื่อนภูเข

สังคมที่มีสุขภาวะทางเพศเป็นอย่างไร

เป็นสังคมที่มีกฎหมาย

เป็นสังคมที่มีกฎหมาย นโยบายและมาตรการคุ้มครองสิทธิทางเพศของประชาชน รวมทั้งมีบริการสุขภาพและสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนเข้าถึงได้อย่างแท้จริง

เป็นสังคมที่มองเรื่องเพศในมุมมองกว้าง

เป็นสังคมที่มองเรื่องเพศในมุมมองกว้าง เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความสัมพันธ์ของทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ตามช่วงวัย เพื่อสามารถดูแลตนเองและคนในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

ไม่มองคนที่ประสบปัญหาเรื่องเพศว่าเป็น “ตัวปัญหา”

ไม่มองคนที่ประสบปัญหาเรื่องเพศว่าเป็น “ตัวปัญหา” แต่มองให้เห็นถึงสาเหตุที่มาของปัญหา และตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของทุกคนที่จะช่วยกันสร้างสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

มีบริการข่าวสารเรื่องสิทธิและสุขภาพทางเพศที่ถูกต้อง

เป็นข้อมูลรอบด้านและทันต่อการใช้งาน สมาชิกในสังคมสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ไม่นำเรื่องเพศมาเป็นเหตุปิดกั้นโอกาส

ไม่กีดกันการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกในสังคมพึงจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

คณะทำงานเรื่องเพศในชุมชน.. สร้างได้อย่างไร

คณะทำงานเรื่องเพศในชุมชนเป็นแกนนำที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขภาวะทางเพศแก่คนในชุมชน โดยดำเนินงานประเด็นที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของพื้นที่ และให้ความช่วยเหลือหรือส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบของคณะทำงานเรื่องเพศในชุมชน

ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(นายกหรือปลัดจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) เป็นผู้มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่และใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด รวมทั้งมีบุคลากรและงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน

บุคลากรด้านสาธารณสุข/สุขภาพในชุมชน

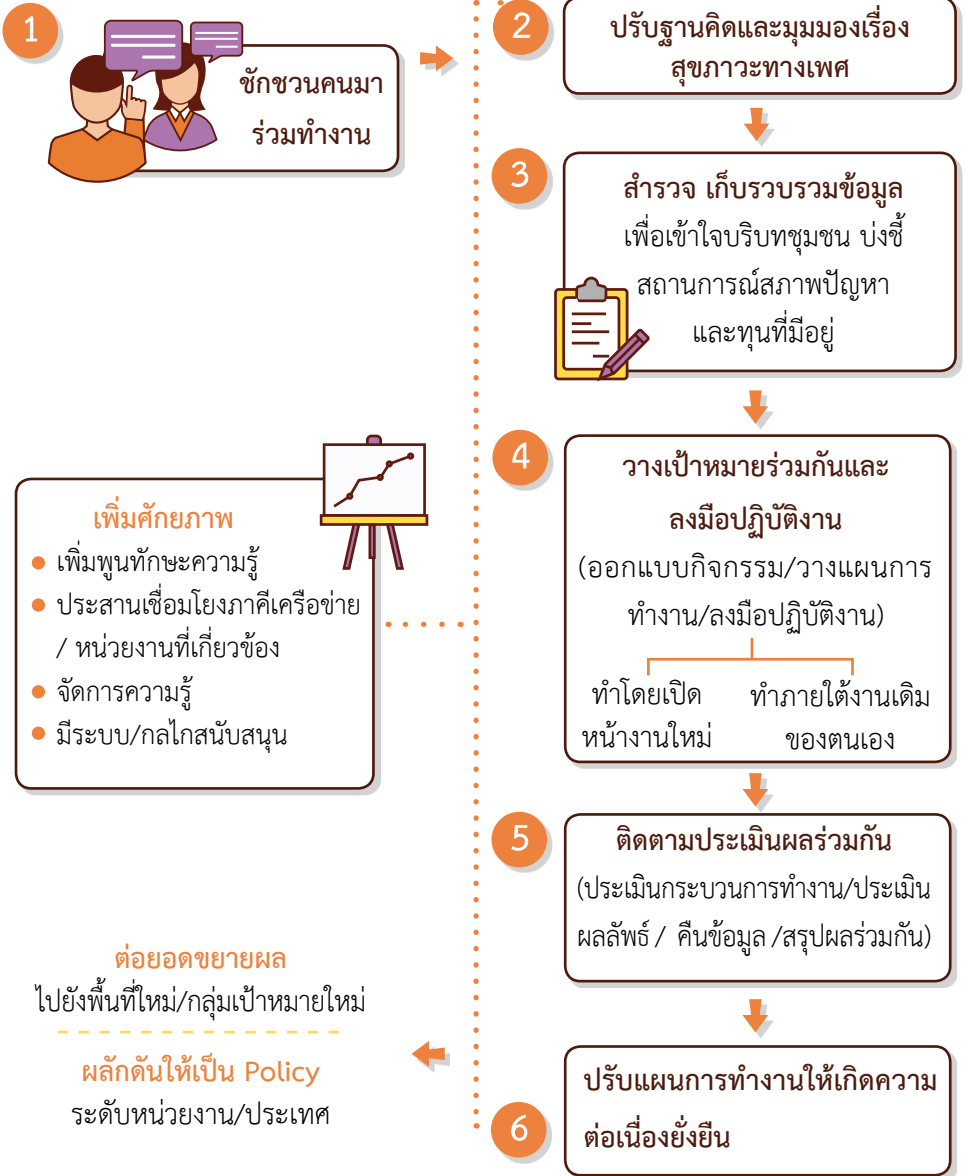
เช่น แพทย์/พยาบาลของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น

บุคลากรด้านการศึกษา/พัฒนาชุมชน/สังคม

เช่น ครู นักพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ฯลฯ แกนนำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการ (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)และไม่เป็นทางการ เช่น สภาดั้งเดิมและเยาวชนตำบล กลุ่มแม่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ ฯลฯ

กระบวนการสร้างและพัฒนา คณะทำงานเรื่องเพศในชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 : ชักชวนคนมาร่วมทำงาน

การสร้าง “ทีมงาน” โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในและนอกพื้นที่ในรูปแบบของเครือข่ายเพื่อระดมทรัพยากรขับเคลื่อนงานรอบด้าน ทั้งนี้ อาจเริ่มต้นการตั้งทีมงานจาก “ข้อมูล” ของพื้นที่ เช่น ปัญหาหลักที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่

ขั้นตอนที่ 2 : การปรับฐานคิดและมุมมองเชิงบวกเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศ

“เรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เป็นเรื่องที่ทุกคนต้องเรียนรู้ ทั้งในมิติของความหลากหลายทางเพศ และแนวทางการใช้ชีวิตทางเพศที่เป็นสุขและปลอดภัย” เป็นแนวคิดหลักในการดำเนินงานที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นฐานคิดมุมมองและความรู้ความเข้าใจของทีมงานลงใช้เทคนิคล้อมวงสนทนา “เรื่องเพศพูดได้” เพื่อสำรวจมุมมองเรื่องเพศของทีมงานแต่ละคน โดยใช้วิธีการรับฟังอย่างมีสติ เปิดใจรับฟังเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และอาจหารื้อรายละเอียดเชิงลึกทั้งด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และความเชื่อเรื่องเพศ

ขั้นตอนที่ 3 : การสำรวจ รวบรวมข้อมูล

ทำความเข้าใจบริบทของชุมชน สถานการณ์ของปัญหา และทุนชุมชน โดยข้อมูลที่น่าใช้มาจาก 2 ระดับ คือ 1) ข้อมูลระดับประเทศ 2) ข้อมูลระดับพื้นที่ ซึ่งต้องนำใช้ข้อมูลจากการสำรวจ เพื่อให้รู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาและแก้ไขได้ตรงกับบริบทพื้นที่ ทั้งนี้ ควรมีการสำรวจเพิ่มเติม ดังนี้

- ค้นหาปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา
- วิเคราะห์สถานการณ์เรื่องเพศในพื้นที่ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
- ศึกษาทุนที่ชุมชนมีอยู่ อุปสรรค โอกาส ในพื้นที่ รวมทั้งบทบาทภารกิจของหน่วยงาน

ทีมงานอาจใช้วิธีสำรวจข้อมูล ผ่านวิธีการต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น

การทำแผนที่เดินดินสำรวจ “ทุน” ชุมชนที่เป็นปัจจัยบวกช่วยสนับสนุนงาน เช่น แหล่งเรียนรู้ ครู/พระที่คนในชุมชนให้ความนับถือ

การสนทนาเชิงลึกกับเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้เข้าใจสภาพความเป็นอยู่
รับรู้ถึงมุมมองและความเชื่อ

การใช้แบบฟอร์มสำรวจข้อมูลเฉพาะเรื่อง เช่น การเก็บข้อมูลปัญหาของวัยรุ่น
ในชุมชน (บางพื้นที่ให้เยาวชนเป็นผู้ร่วมออกแบบฟอร์มและเก็บข้อมูล)
การจัดเวทีประชาคมเพื่อร่วมกันสะท้อนและวิเคราะห์สถานการณ์

ขั้นตอนที่ 4 : การวางเป้าหมายและการทำงานร่วมกัน

- **วางเป้าหมายร่วมกัน** : กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน “ทำอะไร เพื่อใคร ต้องการให้เกิดผลอย่างไร” โดยกำหนดเป้าหมายที่เป็นไปได้มากที่สุดก่อน
- **ออกแบบและวางแผนการทำงานร่วมกัน** : โดยคำนึงถึง “ทรัพยากร” ต่างๆ
ที่มีในชุมชน ตั้งแต่ งบประมาณ บุคลากร ภาควิชาการและอื่นๆ

ออกแบบกิจกรรมอย่างไรให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

- สร้างพื้นที่เรียนรู้เรื่องเพศเชิงบวกให้หลากหลาย มีเนื้อหาและรูปแบบการนำ
เสนอที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การใช้สื่อสมัยใหม่ เข้าใจง่าย
- เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรม
เน้นการรับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้ทุกคนแสดงออกอย่างเต็มที่
- ในการดำเนินกิจกรรม ทีมงานควรมีบทบาทชวนคิดชวนคุย ให้ข้อมูลข่าวสาร
ที่ถูกต้อง ให้คำปรึกษาชี้แนะ และช่วยประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การจัดกิจกรรม ควรคำนึงถึงความสะดวกของกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้อง
กับบริบทของชุมชน

เครื่องมือสำคัญในการวางแผนการทำงานร่วมกัน

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

(หมายเหตุ “วัยรุ่น” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ (แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปีบริบูรณ์)

ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง

“วัยรุ่น” : มีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และการได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้
การบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ และสวัสดิการสังคม

“สถานศึกษา” ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน

“สถานบริการ” ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ จัดให้มีบริการให้คำปรึกษาและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์

“สถานที่ทำงาน” ต้องสนับสนุนให้เข้าถึงคำปรึกษาและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์

“หน่วยงานรัฐ” ต้องมี “สวัสดิการสังคม” สนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอ สร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อเป็นแกนนำป้องกันแก้ไขและเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตั้งครรภ์ก่อนและหลังคลอด และประสานงานเพื่อจัดหางานให้ได้ประกอบอาชีพตามความเหมาะสม

“ราชการส่วนท้องถิ่น” มีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้วัยรุ่นในพื้นที่ได้รับสิทธิข้างต้น

- กำหนดโครงสร้างและระบบการทำงานของทีมงานให้ชัดเจน : กำหนดโครงสร้างการทำงาน กฎกติกาและแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคคล/ภาคีเครือข่ายใหม่ๆ สามารถเข้าร่วมในระหว่างดำเนินงานได้ โดยใช้ความสัมพันธ์ของการดำเนินงานในแบบ “หุ้นส่วนการพัฒนา” ที่ทุกคนเสมอภาคกัน
- ลงมือปฏิบัติงาน : ควรมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายและคนในชุมชนให้เกิดการรับรู้ว่าจะทีมงานจะทำอะไร อย่างไร เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 5 : การติดตามประเมินผลร่วมกัน

ควรประเมินอย่างน้อย 2 ด้าน ดังนี้

- 1) การประเมินแนวทางการทำงาน เพื่อหาคำตอบว่ากระบวนการทำงานที่ทีมงานได้ออกแบบและลงมือปฏิบัตินั้น เพื่อประเมินความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย บริบทชุมชน และการบรรลุเป้าหมาย

ตัวอย่างแบบคำถามในการประเมิน

- แผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้ครบถ้วนหรือไม่
- ความสนใจและความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายต่อการเข้าร่วมกิจกรรม มากน้อยเพียงใด
- กิจกรรมใดได้รับความสนใจมาก/น้อยที่สุด
- การแบ่งบทบาทภารกิจของแต่ละฝ่ายมีความเหมาะสมหรือไม่
- การทำงานของทีมงานได้รับการยอมรับจากกลุ่มเป้าหมาย ภาคีเครือข่ายและคนในชุมชนหรือไม่อย่างไร
- ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการทำงานคืออะไร มีสาเหตุมาจากอะไร เช่น ปัญหา ด้านการสื่อสาร ปัญหาด้านการส่งต่อ ฯลฯ
- วิธีการแก้ไขปัญหของทีมงานมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

2) การประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินงาน เพื่อประเมินว่าประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้มากน้อยเพียงใด โดยควรให้ความสำคัญกับ “การประเมินผลเพื่อการพัฒนา” โดยมีวิธีการเป็นลำดับขั้นดังนี้

- ควรกำหนดความชัดเจนว่าผลลัพธ์หรือเป้าหมายที่ต้องการคืออะไรบ้าง ทั้งนี้ บางผลลัพธ์อาจเป็นเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพก็ได้
- ตั้งเป้าหมายของผลลัพธ์หรือตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิด ควรกำหนดให้เป็นรูปธรรม เข้าใจได้ง่ายและเป็นที่ยอมรับของทีมงาน (ไม่ควรมีตัวชี้วัดหลายตัวเกินไป)
- การเก็บข้อมูลของในการวัดผลลัพธ์ ก่อน – ระหว่าง – หลังการดำเนินโครงการ
- การสังเคราะห์ข้อมูลผลลัพธ์เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ ว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ทั้งในเชิงความสำเร็จ งานที่ต้องทำต่อและความท้าทายใหม่ๆ และจัดเวทีประชาคมเพื่อสะท้อนข้อมูลคืนสู่คนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 : การปรับแผนการทำงานในระยะต่อไป

โดยนำบทเรียนที่ได้รับมาเป็นบทเรียนในการพัฒนางานต่อไป ทั้งการต่อยอดขยายงานเดิม การพัฒนาประเด็นงานใหม่ๆ การขยายความร่วมมือกับเครือข่ายรายใหม่ รวมทั้งการขยายผลสำเร็จผลักดันนโยบายในระดับพื้นที่

ทักษะความรู้ที่ทีมอาสาสมัครควรมี ในการขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพะทางเพศ

ทักษะกระบวนการคิดเชิงระบบ

เพื่อสามารถออกแบบและปรับวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริง

ทักษะในการสื่อสารเชิงบวก

และการประสานความร่วมมือ ทั้งกับภาคีเครือข่าย กลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะในการติดตามประเมินผล

การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการจัดการความรู้ที่ดี และผลักดันให้การดำเนินงานเข้าสู่นโยบาย

ทักษะในการเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆ

โดยเฉพาะการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองและเรียนรู้ร่วมกันด้วยวิธีการต่างๆ ทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริง

ทักษะในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

บทเรียนที่ทำได้ผล

การสร้างพื้นที่เรียนรู้เรื่องเพศเชิงบวกในชุมชน

- **การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในชุมชน** (สังคมชนบท) มักเป็นการเรียนรู้ผ่านการสนทนา (dialogue) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กรณีตัวอย่างพื้นที่ตำบลจุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการทำกิจกรรมพาแลงสัญจรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการรื้อฟื้นประเพณีการกินข้าวเย็นร่วมกันของเพื่อนบ้าน และมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความห่วงกังวลเกี่ยวกับเรื่องเพศของบุตรหลาน มีการให้คำแนะนำสนับสนุนกำลังใจ เป็นต้น
- **การเรียนรู้ของเด็กเล็ก** ยังคงต้องพึ่งพาพ่อแม่/ผู้ปกครอง การสร้างพื้นที่เรียนรู้ของกลุ่มผู้ปกครองผ่านการจัดกลุ่มสนทนา หรือการมีครอบครัวตัวอย่างที่พูดคุยเรื่องเพศกับบุตรหลานเป็นแนวทาง ให้พ่อแม่คนอื่นๆ เห็นว่าเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ และไม่เกิดผลเสียต่อกุลหลานจึงมีความสำคัญ
- **การเรียนรู้ของเยาวชน** มักเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มเพื่อน (peer to peer) ที่ไม่ตีตรา/ตัดสินกัน ซึ่งจากการดำเนินงานของภาคีแผนงานในพื้นที่ กรณีตัวอย่างตำบลดอนแก้ว อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการสร้างพื้นที่เรียนรู้ระหว่างเยาวชนต้องยึดแนวทางเชิงบวก ไม่ตีตรา และไม่แบ่งกลุ่ม “เด็กดี” “เด็กใจแตก” และต้องทำให้เยาวชนเกิดแนวคิดเรื่องเพศเป็นเรื่องจำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะความปลอดภัยในเรื่องเพศ ทั้งนี้ หลักการสร้างพื้นที่เรียนรู้แนวนี้จะทำให้เยาวชนทุกกลุ่มกล้าที่จะปรึกษาหรือเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเพศของตน
- **การสร้างพื้นที่สาธารณะให้เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องเพศเชิงบวก** ที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ เช่น การบูรณาการกับประเพณีท้องถิ่นด้วยแนวทางเชิงบวกและสร้างสรรค์และสามารถกลมกลืนไปกับวิถีชีวิต กรณีตัวอย่างการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวกในการแสดงโปงลางในงานวัดของจังหวัดมหาสารคาม และการแสดงหมอลำในจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนว่าเรื่องเพศพูดได้เรียนรู้ร่วมกันได้
- **คนแต่ละวัยมีรูปแบบการเรียนรู้เรื่องเพศต่างกัน** จึงควรมีการจัดการเรียนรู้เฉพาะกลุ่มวัย แต่อย่างไรก็ดี กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันยังเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อลดความเข้าใจผิดระหว่างคนต่างวัย และขยายการรับรู้ถึง ความหลากหลายในความคิด ความเชื่อและรูปแบบพฤติกรรมทางเพศของคนแต่ละวัย

ความสำเร็จที่เกิดขึ้น

นับตั้งแต่ปี 2549 แผนงานสร้างเสริมสุขภาพทางเพศ โดยความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) และภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้พัฒนาจนเกิดความสำเร็จขึ้น ดังนี้

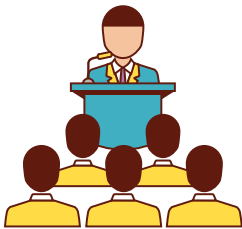
เกิดเครื่องมือสร้างการเรียนรู้

เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวคิดสุขภาพและเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้

จำนวน 10 หลักสูตร/กระบวนการ

เกิดผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) จำนวน 1,257 คน

ที่มีมุมมองเรื่องเพศเชิงบวก สามารถนำไปออกแบบและปรับใช้กับตนเอง ชุมชน และเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนงานด้านสร้างเสริมสุขภาพทางเพศในพื้นที่

เกิดพื้นที่ต้นแบบสร้างเสริม

สุขภาพทางเพศที่มีความพร้อมเพื่อการ

ขยายผล จำนวน 10 แห่ง

ติดตามความเคลื่อนไหวของโครงการได้ที่ : @whaf.thai หรือขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) 86/58 ซอย 5 โครงการวิชั่น สมาร์ท ซิตี ถนนนครินทร์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 0 2 525 4922 - 23 อีเมลล์ whafdiretor@gmail.com หรือ www.whaf.or.th

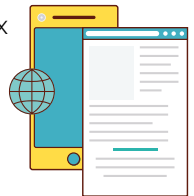

เกิดสื่อเรียนรู้ที่สำเร็จรูป

สามารถนำไปใช้ในการเผยแพร่สู่สาธารณะได้

จำนวน 4 ประเภทสื่อ ได้แก่

- 1) สื่อประเภทสื่อนิทรรศการสุขภาพทางเพศ
- 2) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ คู่มือ
- 3) สื่อหนังสือ คลิปวิดีโอ สปอตวิทยุ สปอตโทรทัศน์
- 4) สื่อใหม่ เช่น เว็บไซต์ talkaboutsex แอปพลิเคชัน Me Sex

เกิดการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายทั้ง

ภาครัฐ ท้องถิ่น สถาบันการศึกษา

ภาคประชาสังคม **จำนวน 772 แห่ง**

เพื่อผลักดันการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพทางเพศในพื้นที่

‘การสร้างเสริมสุขภาพ คือ กระบวนการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถควบคุมพฤติกรรมสุขภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน มีสุขภาพะ และคุณภาพชีวิตที่ดี’

กฎบัตรอตตาวาเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Ottawa Charter) ค.ศ.1986

ศูนย์เรียนรู้สุขภาพะ

ผลิตโดย บริษัท โคคุน แอนด์ โค จำกัด

32 ซ.โชคชัย 4 ซ.84 ถ.โชคชัย 4 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กทม. 10230 โทร 02-116-9959, 087-718-7324

โทรสาร 02-116-9958 อีเมล cocoonjob@gmail.com